

Zahid SARITORPAQ

Yazıçı Şərif Ağayarın “Gülüstan” romanını ikinci dəfə oxuyası oldum. Bunu heç də əsərin üslubuna, dilinə, mövzusuna görə deyil, sadəcə özümün bu maraqlı mətn haqda gəldiyim qənaətimə, fikirlərimə bir daha dəstək olmaq üçün etdim və bir daha əmin oldum ki, “Gülüstan”ın bütün motivasiyası, estetikası, özündə ehtiva etdiyi şüürüstü, şüuraltı yükü günümüzün gerçəkliyindən qaynaqlanır.

Düzdü, Hacı Süleyman düzünün təmsalında əsər bizi həyatın girdablarına tuş gəlmiş insanların talelərində labirintlərə sahib içimizdə baş qaldıran ağrı-acıya qəhqəhə çəksə də, mətn sırf realist üslubda yazılmayıb. Əsərdə real surətlər arxetiplər kimi də verilmir.

Qaranquş xisləti

Yazıçı Şərif Ağayarın “Gülüstan” romanı haqda bəzi qənaətlərim

Əslində, diqqətçil oxucu üçün modern və ya postmodern təfəkkürlə meydana gəlmiş əsərdə realizm sanki alınından güllə dəymiş yağlı düşmən ölüsünə oxşayır, amma müəllif onun yanından qalib bir snayper kimi keçmir...

Əsərdəki Adəmin mifik, başlanğıc olmaqdan uzaq surəti əslində, Hacı Süleyman düzündəki gerçəklərin sinəsində çarpaz bir dağa oxşayır. Çox şeylər bu surətin simasında kəşifdir. Çölün metafizik aurası içində baş verənləri, qaçqın həyatının qələməgəlməz həqiqətlərini, deyək ki, təkcə Adəmin təmsalında çatdırmaqdan ötrü müəllif heç də ora-bura baş vurmağa, özündən Amerika açmağa cəhd göstərməyib, hər şeyi ustalıqla oxucunun ixtiyarına buraxıb. Zaman, Gerçəklik, Ümid... – bu müstəvidə haraya baş vursaq, cəmi bircə qalib görürük: İnsan.

Amma o, qalib olduğu qədər də məğlubdu, yenikdi, miskindi... Elə əsl məsələ də bundadı. Bəs Zamanla, Gerçəkliklə, Ümidlə – şərti sadaladığım bu üç dağın nöqtələri ilə İnsanın yerini dəyişsək necə? Bu zaman qalib tapılacaqmı? Müəllif bunu da oxucunun ixtiyarına buraxır və qətiyyətlə prosesə müdaxilə etmir, onların arasında şahmat gedişinə yol vermir, yəni demək istəyir ki, özünü baxın, Gülüstanın gerçəklikdən puç olmuş necə bir xülyaya çevrildiyini özünü görür.

Təbii ki, mən araşdırmaçı deyiləm və öz düşüncələrimi yazıram. Belə götürəndə, əsərdə ümid bəsləyən bütün obrazlar kimi mən də Gülüstanın puç bir xülya olmasını çox istərdim. Amma əfsus! Gerçəklik gerçəklikdi, Zaman zamanı, Ümid də Ümid... Və İnsanın üstündən xətt çəkən, onu məhv edən bir Qüvvə də var ki,

“Gülüstan”dakı Gülüstan sevgisi toz kimi, qovut kimi, Hacı Süleyman düzündün çişkinləri kimi sovrulub faniliyə qovuşsa belə, yazıçı qələmi ona təslim olmur... Bəs o Qüvvə nədir? Hə, bax bu, ayrı məsələdi. Kiməsə xoş gələr, ya gəlməz – deyə bilmərəm, amma Şərif Ağayar bunu ustalıqla göstərmişdir. Oxuyana, oxuyub gözlərini yumana, yumub da o Qüvvəni görə bilmərəm. Mənə elə gəlir ki, əsl yazıçıyla o Qüvvə arasında döyüş heç vaxt bitməməlidir. Lap son nəfəsə qədər.

Amma deyəsən, yazıçı bu romanında dil imkanlarına bir qədər xəsislik edib. Hər halda, Şərif Ağayar dilin şəhdi-şəkərini, cilasını duyan, bilən bir yazıçıdır. Tələskənlik də var: əsərdəki istənilən təmkinli obraz bir qədər təngnəfəs kimi gəldi mənə.

Bir də onu deməliyəm ki, bu mətni Şəhər-Kənd prizmasından müzakirə müstəvisinə çıxarmaq, bu baxımdan müəllifə irad tutmaq yanlışdı. Yazıcının ömür yoluna, psixoloji yaşantılarına diqqət edilsə, buna ehtiyac olmaz.

Bir də ki, Şərif Ağayar nə qədər kəndli balası olsa da, bir o qədər də qaranquş xislətli yazıçıdır. Nəyə görə qaranquş? Çünki qaranquş heç vaxt yerə düşüb dənəlmir, həmişə ovunu göydə tutur...